

Dieva lutināts novads ar dabas bagātībām un vēsturi

Krimuldas novada domes priekšsēdētājs Linards Kumsksis ir gados jauns, amatā tikai pusgadu. Jaunība ir priekšrocība vai mīnuss? – *Jaunību parasti asociē ar pieredzes trūkumu un enerģijas pārpilnību*, – teic domes vadītājs. Pieredzi pašvaldības darbā viņš ieguvusi 12 darba gados, pakāpeniski no tehniskā darba nonākot līdz vadītāja amatam. – *Pieredze gan nav noteicošā. Dome strādā komandā. Viedokļi var atšķirties vienmēr. Svarīgi ir, kādu savu novadu vēlas redzēt iedzīvotāji*, – uzsver domes priekšsēdētājs. – *Enerģija? Tā jādabū vēlamajā virzienā. Līdz šim gan vairāk esmu bijis darītājos nevis vadītājos.*

Runājot par novada dārgumiem, L. Kumsksis atzīst, ka lielākā vērtība ir cilvēki, kādi viņi izsenis bijuši laukos – vienkārši, patiesi, atvērti. Par dārgumiem viņš uzskata arī novada vēsturi un dabu. Pateicoties kultūrvēsturiskajam mantojumam, krimuldieši novembrī bija festivāla *Latvijas Goda aplis* uzsācēji. Dievs novadu dāsnī apveltījis ar dabas bagātību, kurā ir tāda pērle kā Turaida. Ne velti pirmiedzīvotāji – senie līvi – šo vietu tā nosaukuši. Turaida ir Dieva dārzs. – *Dažkārt, tikai izbraucot ārpus novada, saprotam, kas mums ir dots*, – atzīstas pašvaldības vadītājs. Pašam tuvs ir Dainu kalns Turaidā, kas kļuvis par Atmodas simbolu. Viņaprāt, tā ir vieta, kas parāda cilvēku attieksmi pret notikumiem. – *Domāju, ka daudziem palikusi prātā Saulesziedu akcija, kad tauta pateicās Vairai Viķei-Freibergai par prezidentūru. Valdība to nedarīja, tauta lēma pati*, – atminas priekšsēdētājs.

Viņš stāsta, ka kultūrvēstures izpētē valsts simtgades laiks ir īpaši nozīmīgs. Vienlaikus tā ir gatavošanās lielajiem dziedāšanas un dejošanas svētkiem, kurp ar pašvaldības finansiālo atbalstu dosies vairāki pašdarbības kolektīvi – Krimuldas dziedošie vīri *Vecie draugi*, *Dzirnakmeņa* dejotāji, Lēdurgas *Metieniņš* un koris *Lettegore*. Novadnieki lepojas arī ar Agri Daņiļeviču, kurš savulaik strādāja Krimuldā un svētkos ir viens no deju virsvadītājiem.

Pašvaldības vadītājs piebilst, ka, viņaprāt, latvieši neļaujas lepnumam. Taču pašapziņai to vajag – ar nosacījumu, ka nepazaudē kritisku redzējumu. Ja Dievs lutina, tas nenozīmē, ka var ieslīgt pašapmierinātībā.

Rotājot svētku egli, Krimuldas novada domes priekšsēdētājs vēl arī turpmāk ikdienā nepazaudēt to pavedienu, kas ved uz gaismu un cilvēcisko, redzēt, just, domāt pozitīvi, lai darbi sekmējas un vairo labo

Lēdurgā cep Laimas maizi

Vai zināt, ka par dienišķo maizi jāpateicas dievībai Laimai? Sena teika stāsta, ka agrāk vārpas augušas visa stiebra garumā. Labības bijis pārpārēm, un ļaudis sākuši ar to niekoties. Dievs noskaities, gribējis vārpas nobraucīt, bet Laima paspējusi tās satvert rokā un nosargāt. Tādēļ vārpas tagad aug tikai saujas garumā. Darba no grauda līdz klaipam daudz, un ne katram ir māka maizi izcept. Bet, re, kā dzīvē sagādīties – Lēdurgā to dara trīs sievas, un visām Laima vārdā! Katrai zināmi savi smalkumi, lai maize iznāktu tāda, ka ciemiņš no kūkas atsakās un tiesā riku – pliku, bez sviesta.

Laima Bregže *Klāmaņos* skaidro, ka milti nedrīkst būt auksti un ūdens jāsilīda, līdz tas sāk *blusoties* – burbulīši kāpj augšup, bet katls nevārās. Vēl vajag tīras rokas, bet ne ar ziepēm mazgātas, lai maizīte smaržu nepievilktu, un daudz vaļas. Maizes cepšana nav nekāda blēņošanās, steigā neiznāk. Šogad viņa savus klaipus dāvināja novadā godinātajām stiprajām dzimtām. Lai atšķirtu cepējas, Laimu Bernardi ciemā lielākoties dēvē par *Kurpnieku* Laimu – mājasvārdā. Viņa maizes cepšanu mācījusies no mātes. Pavisam sīkai bijuši darbiņi – kļavlapas uz lizes likt, miltus padot, ķimenes pabērt. Viņai no bērnības mācīts ne garoziņas projām neaizmest. Maizes klaips ir daļa tēvzemes. Tiesa, patlaban *Kurpniekos* cepšana neiznākot, jo krāsns saniķojusies. *Cēsnieku* saimniece Laima Helmūta sevi par dižu cepēju neuzskata. Melno maizīti cep vīrs Inārs, pati tikai balto. Taču maizes garša *Cēsniekos* novērtēta Eiropas projektā aktivitātē *Satiec savu meistarību!*

Par trim lēdurdzietēm vēsta arī operatora Jura Bebriša veidotā īsfilma *Laimas maize*, kas ar pašvaldības finansiālu atbalstu savulaik tapa projektā *Pilnveidojot sevi, dot citiem!*.

Neparastais vietvārds

Krimuldas novada centrs atrodas Raganā. Apdzīvotā vieta vēsturiski izveidojusies pie kādreizējās pasta stacijas. Kā tā ieguvusi neparasto vārdu, viedokļi atšķiras. 17. gadsimta dokumenti vēsta, ka apkaimē bijis krodzinieks Ragainis. Vēlāk radušās leģendas par krodzinieka sievu. Daža stāsta, ka viņa bijusi nikna kā ragana, cita – ka neparasti skaista vilinātāja, kuras dēļ vīri krogā atstājuši sūri grūti pelnītos grašus. Bijis tā vai citādi, kurš zina, bet Ragaiņa vārds izmainījies par Raganu.

Krodziņš Raganas ķēķis

Izsenis krogi, tostarp senais Raganas krogs, būvēti ceļmalās, lai braucējiem būtu, kur sasildīties, ieturēties, zirdziņu pabarot. Pie Valmieras šosejas, tiesa, tuvāk Limbažu un Turaidas ceļu krustojumam nekā senā ēka, atrodas krodziņš *Raganas ķēķis*. Tagad tur atpūšas ne tikai vīri, bet arī sievas un bērni. Krodziņa interjers, atbilstoši nosaukumam, gan veidots nešpetnā stilā, taču piedāvājumā ir mājas virtuve – ēdieni no ekoloģiski tīriem produktiem, kas iepirkti no vietējiem zemniekiem.

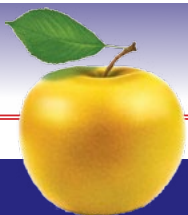
Tūrisma konceptija Teiksmainā Krimulda un Reģu vakars

Lai attīstītu tūrismu, novads izstrādājis koncepciju, kas saistībā ar vietvārdu un senapdzīvotās Turaidas dabu nodēvēta par *Teiksmaino Krimuldu*. Tā ir ilgtermiņa programma, kas vērsta uz uzņēmējdarbības veicināšanu, līdzekļu piesaistīšanu projektos, attīstot tūrismu, izgatavojot suvenīrus un ražojot produkciju ar logo, kurā simboliskā kamoliņā savijušās teikas, un vizuālo tēlu – raganu. Pašvaldības sabiedriskās kārtības noteikumi paredz arī dienu, kad labajām raganām atļauts burties. Tad Raganā notiek Reģu vakars.

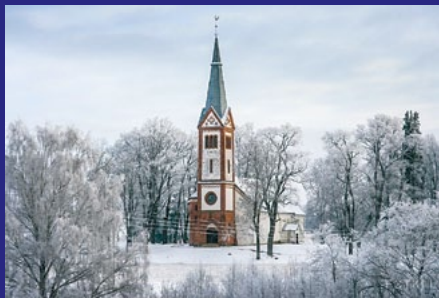
Lēdurdziete Laima Helmūta (priekšplānā no kreisās) projekta aktivitātē *Satiec savu meistarību!* ierāda, kā *Cēsniekos* top baltā maizīte un pīrādžiņi

Koris Lettegore

Kordziedāšanai Lēdurgas pagastā ir sena vēsture – dziedāšanas biedrība un pirmais vīru koris dibināts 1871. gadā. Kopš tā laika piedzīvoti gan uzplaukuma periodi, gan brīži, kad licies – dziedāšana pieklusis. Tagad senās tradīcijas turpina Lēdurgas kultūras nama *Lettegore*. Ilgus gadus tas bija jauktais koris, bet šobrīd ceturto sezonu – sieviešu koris. – *Ar «Lettegori» strādāju kopš 2000. gada. Pašreizējais sastāvs ir lielisks – meitenes ar prieku ierodas uz mēģinājumiem, brauc pat limbažnieces, –* teic diriģente Marita Mazureviča-Motte un atgādina, ka kolektīva īpatnais nosaukums ir Lēdurgas senais vārds.

Krimuldas baznīca

Krimuldas luterāņu baznīcu – valsts nozīmes arhitektūras piemineklis – dažos avotos dēvē par vienu no vecākajiem, bet citos – par Latvijā visvecāko dievnamu, kas celts vienlaikus ar Rīgas dibināšanu 1205. gadā. To uzbūvēja pēc tam, kad lībiešu virsaitis Kaupo atgriezās no Romas ar pāvesta Inokentija dāvanām – 100 zelta gabaliem. Kopš 1989. gada Krimuldas draudzē kalpo mācītājs Austris Juris Rāviņš. Dievnams šobrīd ļaudīm atvērts ik dienu un stundu, tur notiek arī koncerti.

Lēdurga – Garlība Merķeļa dzimtā vieta

Izcilais vācbaltu rakstnieks, grāmatas *Latvieši* autors, viens no spilgtākajiem apgaismības ideju pārstāvjiem Baltijā Garlībs Helvigs Merķelis dzimis Lēdurgā 1769. gada 1. novembrī. Viņš bija sestais no septiņiem bērniem Lēdurgas draudzes mācītāja Daniēla Merķeļa ģimenē. Šobrīd pie baznīcas ir Garlība Merķeļa piemiņas akmens, savukārt Lēdurgas pamatskolai 1998. gadā piešķīra Garlība Merķeļa vārdu.

Turaidas muzejrezervāts

Turaidas muzejrezervāts, kas savulaik piederēja Rīgas rajonam, pēc 2009. gada administratīvās reformas kļuva par Krimuldas un Siguldas novada kopīgu dārgumu. Muzejrezervāta oficiālā dzimšanas diena ir 1989. gada 1. janvāris, kad to izveidoja uz Siguldas novadpētniecības muzeja bāzes. Šajā 43,63 ha lielajā teritorijā atrodas Turaidas mūra pils, baznīca ar Baznīckalnu, muižas saimnieciskā centra apbūve. Īpašs ir Tautasdziesmu parks ar Dainu kalnu, kur izvietotas tēlnieka Induļa Rankas skulptūras. 1996. gadā Dainu kalnu iekļāva Pasaules skulptūru dārzu un parku sarakstā Vašingtonā.

Goda saimniece un audēja Lilija Alma Šica

Krimuldā viņu zina teju ikviens. Tautas daiļamata meistare Lilija Alma Šica ir Latvijā vecākā aktīvā audēja. Novadā gan viņa ir ienācēja no Sēlijas, bet šeit dzīvo jau ilgus gadus. Lilijas kundze kopā ar domes priekšsēdētāju Linardu Kumsi un draudzes mācītāju Austri Juri Rāviņu kā Goda saimnieki Krimuldā atklāja valsts simtgadei veltīto festivālu *Latvijas Goda aplis*. Bagāts ir viņas mūžs ar gadiem, darbiem un notikumiem. Vai citādi var būt, ja dzīvesstāsts sākas 1920. gadā? L. A. Šica ir tikai dažus gadu jaunāka par mūsu valsti, bet možuma un dzīvesprieka viņai gana. Novadam svarīgos pasākumos aušanas meistare allaž ierodas, ģērbusies tautastērpā, sarunājas ar cilvēkiem, joko, smeļ, un tā vien šķiet, ka enerģiju gūst visi apkārtnieji. Lilijas kundze sveci zem pūra netur un labprāt dalās savas vitalitātes noslēpumā.

Viņa uzsvāru liek uz aktīvu dzīvesveidu. – *Katru dienu sēstos pie stellēm un noaužu pa gabaliņam. Aušana prasa aktīvu kustēšanos, –* stāsta L. A. Šica. Viņa ir arī viena no Krimuldas Tautas lietišķās mākslas studijas dibinātājām un ilggadējām vadītājām.

Otra recepte ir uzturs. – *Man garšo piens, ēdu visādus zaļumus, gaļu gan ne, –* viņa piebilst.

Veselību uztur arī komunicēšana ar cilvēkiem. Pavaicājiēt krimuldiešiem, kur dzīvo Lilijas kundze! Ikviens zina – Sunīšos. – *Mana dzīvokļa durvis ciemiņiem atvērtas vienmēr, –* stāsta novada Goda saimniece. Viesiem ij piena glāze ir ko piedāvāt, ij noautie spilveni un deķi, ko parādīt. Tāpat viņa nodemonstrēs lasītspēju bez brīlēm. Lilijas kundze joprojām lasa un pirms gadiem pieciem ir uzrakstījusi atmiņu grāmatu *Turi savu kanti, Lileit!* jeb *Meitene no Rites ienāk dzīvē*. Lilijas kundzes vārds plašākai sabiedrībai zināms arī saistībā ar kamaniņu braucējiem Juri un Andri Šiciem. Olimpieši ir viņas mazdēli. Lilijas kundze izaudzinajusi sešus bērnus un nu viņai ir kupls mazbērnu un mazmazbērnu pulciņš.

Ādažnieki Gierkeni izpaužas Lēdurgā

Ar pamatotu apbrīnu valstī izskanējis, cik plaši Lēdurgas pagastā ražošanu izvērsis ādažnieks Juris Gierkens ar saviem bērniem Mārtiņu, Aiju, Ingunu un viņu ģimenēm. 2004. gadā J. Gierkens nopirka *Vārpu* kompleksu, kur pakāpeniski attīstīja piena ražošanu. To tēvs uzticēja pārvaldīt dēlam Mārtiņam. Toreiz jaunietim bija tikai 21 gads, tomēr viņš pienāimnieka darbu uztvēra tik nopietni, ka pat uz laiku pārtrauca studijas augstskolā. J. Gierkena saimniecības attīstība bijusi ļoti veiksmīga un ir labs piemērs, kā arī piena lopkopībā izaugt līdz inovatīvai ražošanai. Laika gaitā meita Aija pie fermas ar 500 govīm izveidoja savu biogāzes ražošanas uzņēmumu SIA *Ekorima*. *Zaļā* enerģija ir izmantota arī kokapstrādes uzņēmumā SIA *Injuro*, kas pieder Ingunai ar vīru Rolandu.

Kopš pagājušā gada Gierkeniem atkal izdevās pamatīgi satricināt lauksaimniekus. Pērn ādažnieki Lēdurgā uzbūvēja otru liellopu fermu, kas tagad ir viena no modernākajām valstī. Šī saimniecība ir

lielākā piena ražotāja novadā, jo vecajā un jaunajā fermā kopā ir 1000 slaucamo govju. Jaunais komplekss aprīkots ar astoņiem zviedru uzņēmumā *DeLaval* ražotiem slaušanas robotiem, piena laboratoriju, faktiski visām kompānijas rūpnīcās radītām fermas iekārtām. Būvniecība un lopu iegāde izmaksāja vairāk par trim miljoniem eiro. Zviedru partneri tik ļoti slavēja saimniekus par drosmi investēt līdzekļus jaunās tehnoloģijās, ka sarīkoja fermai ļoti plašu atklāšanu, reizē svinot 20 gadu jubileju kopš sava pirmā robota radīšanas. Daudzi zemnieki, sadarbības partneri (kopā aptuveni 300 cilvēku) uz Latvijas malu malām aizveda iespaidus par modernu lielražošanu Lēdurgā. Arī mediji pievērsa tai uzmanību un plaši vēstīja, ka automatizācija palielina ražošanas efektivitāti un

rentabilitāti. Komforta lutinātajām piena devējām ir augsti izslaukumi. Saimniecība iegūst 10 un vairāk tonnu no vienas govs gadā. Jurim un Mārtiņam savulaik *Food Union* pat bija piešķīris *Piena barona* titulu. Tomēr galvenais ir tas, ka visa Gierkenu ģimene savā biznesā izpaužas laukos Lēdurgā, kopā pārvarot gan dabas, gan tirgu, gan valdības lēmumu rezultātā radītus kritumus.

Dimzas nodrošina ar īstiem lauku labumiem

Pat iecienītais dakteris Danilāns atzinis, ka žāvēts cūkas spēkūts nav par sliktu cilvēku veselībai. Par to pārliecināti arī Krimuldas pagasta z.s. *Dimzas* īpašnieki Lidija un Atis Sildari. Viņi labi zina, ka latviešu mielasta galdā cūkgaļas produkti bija, ir un būs. Saimniecība ar cūkkopību nodarbojas kopš 1995. gada. Sākumā pie-

dāvāja cūkgaļu citu uzņēmēju veikaliem, tad ar pirmo produkciju tirgū iekārdināja siguldiešus un tikai pēc vairākiem gadiem atskārta, ka visa ķēde no sivēnu dzimšanas līdz pārstrādei un tirdzniecībai jāīsteno pašiem. Tas prasīja lielu darbu, taču tagad viņiem pieder divas fermas. Vienā mitinās 240 sivēnmātes, otrā iegūtos sukus audzē

gaļai. Sildari atvēruši lauku gaļas veikalu Rīgā, Siguldā, Zutiņos un ar mājražošanu nodarbina 25 cilvēkus. – *Ja paši pārdodam savus produktus, tiekam pie apgrozāmajiem līdzekļiem, citādi – nekā. Eiropas fondu naudu biznesā neesam ieguldījuši. Viss tapis tikai no pašu nopelnītā, –* teic Lidija.

Ģimenes biznesā pārstrādi un tirdzniecību vada dēls Aigars. Lidija uztiec savu darbinieku atbildību un labas prasmes, īpaši tehnologa Aivara Petroviča augsto profesionalitāti. Lauku gaļas veikaliņš *Malumi* ir vietējo iedzīvotāju iecienīts. Daudzi speciāli brauc uz Zutiņiem no Raganas, lai nopirktu kārotos produktus: pastētes, kotletes, pankūkas, asinsdesas, galertus un vēl daudz cita. Iepērkas arī garāmbraucēji no citām Vidzemes pilsētām. Ražotājus iepriecina labās atsauksmes, ko viņi saņem no pircējiem par daudzveidīgo, tiešām garšīgo un kvalitatīvo produkciju. Lai gan lielveikalos netrūkst pat *putna piena*, viņi priecājas, ka spēj konkurēt, jo arvien ir pieprasījums pēc īstiem lauku labumiem. Ņemot vērā, cik daudz nervu spriedzes gadu gaitā piedzīvots un nekas gatavs rokās nav iekritis, tas sagādā gandarījumu. Jāpiebilst, ka arī nodokļos saimniecība valsts kasei ik mēnesi iemaksā aptuveni 15 000 eiro.

Ausekļa aptaujā nosauktās novada vērtības:

- Eikažu krustakmens • Mudurgas dižakmens • klints – Bruņinieka lēciens • Loreleja • Runtiņala • Vējiņu pazemes avoti • Laimas dīķis • Aijažu ezers • Aģes ezers • Pēterupe • Aģes upe • Braslas upe • Lojas upe • Gaujas upe • Laugas purvs • Turaidas skolas Meža taka • Kubeseles dabas taka • Raganu parks • Lēdurgas dendroloģiskais parks • Gaujas nacionālais parks • Lēdurgas luterāņu baznīca • Krimuldas baznīca • piemiņas zīme līvu valdniekam Kaupo • Krimuldas Kaupo liliņas labirints • Dainu kalns • Sunīšu ciems • Raganas ciems • Turaidas ciems • Valpurģu nakts Lēdurgas dendroloģiskajā parkā • Reģu diena • Lāčplēša dienas lāpu gājiens Lēdurgā • valsts svētku atzīmēšanas pasākums • Līgosvētku svinēšana • ritenbraukšanas sacensības *Murjāņu kauss* • Raganas basketbola līga • krastīnga maršruti novadā • Reiņa trase • *Kamoliša* parka sakopšanas talas • Melngaila ielas tirdziņš Lēdurgā • biedrības *Kultūra. Vide. Sabiedrība* projektu dārgumu lāde • Imanta Ziedoņa muzejs *Dzimakmeņi* • Maijas Pilāgas Lēdurgas mākslas un mūzikas skola • Krimuldas mūzikas un mākslas skola • pieminēklis Garlībam Merķelim • Anšlavam Eglītīm veltītais tūrisma, izglītības un kultūras centrs • Krimuldas tautas nams • Lēdurgas kultūras nams • Raganas peldbaseins • Krimuldas vidusskola • Garlība Merķeļa Lēdurgas pamatskola • biedrība *Kamolišis* • biedrība *Smailes* • biedrība *Kultūra. Vide. Sabiedrība* • Lēdurgas lietišķo sieviešu klubs *Pilādzītis* • Krimuldas novada vēstures draugu biedrība • Tautas lietišķās mākslas studija *Krimulda* •

Tautas lietišķās mākslas studija *Krimulda* – no tradicionālā uz jauno

Par studijas aizsākumu var uzskatīt 1955. gadu, kad Sunīšos izveidojās rokdarbnieču kopa jeb pulciņš. Čaklo sievu darbi guva ievērtību izstādēs Siguldā, un rokdarbnieces šim vaļaspriekam pievērsās arvien nopietnāk. Par aktīvāko posmu kļuva 70. gadi, kad pulciņa vadību uzņēmās Mākslas akadēmijas absolvente Vija Ābele. 1979. gadā rokdarbnieces ieguva Tautas lietišķās mākslas studijas nosaukumu. – *Tas bija tiešām liels sasniegums un sievu cītīgā darba novērtējums*, – teic studijas tagadējā vadītāja Laila Šteinberga (attēlā no labās), kura uz Sunīšiem atnāca 80. gados. – *Man, jaunai meitenei, radās interese, ko sievas studijā dara. Aizgāju pie viņām kā ābečniece, par manu skolotāju kļuva Velta Stege. Tagad tā ir mana sirdslieta.*

Sobrīd studijas kodolu veido padsmiņi. – *Aužam lakatus, segas un sedziņas, galdautus, dvieļus, šobrīd top arī grīdas paklāji.* Darbu gan sarežģī tas, ka studijas telpas ir Sunīšos, turklāt tās ir

šauras. – *Ceram, ka reiz tiksim pie savas mājvietas novada centrā Raganā.* Krimuldas audējas savu veikumu regulāri rāda izstādēs. – *Mēs arī aizsākām rīkot reģionālās izstādes, lai katra studija parādītu, kas paveikts, audējas satiktos.* Izstādes

parasti ir tematiskas, turklāt to atklāšanā notiek dažādas jautras izdarības. – *Nākamā izstāde pie mums iecerēta martā.* Protams, Krimuldas audējas gatavojas arī lielajai izstādei, kas nākamgad būs veltīta Vispārējiem latviešu Dziesmu un deju svētkiem. – *Mana pārliecība ir tāda, ka nevajag kopēt tradicionālo, bet uz tā bāzes jārada kaut kas jauns*, – uzskata L. Šteinberga. – *Kad studēju Rīgas Tehniskajā universitātē tekstildizainu, man bija tā veiksmē divus semestrus*

mācīties Vācijā, un profesors, kurš vadīja manu diplomdarbu, īpaši uzsvēra, ka veco atkārtot nav nekāda māksla, bet, to izmantojot, jārada kaut kas vēl nebijis. Šo atziņu L. Šteinberga ielāgoja un izmantoja, arī strādājot SIA *Limbažu Tīne* par dizaineri.

Aktīvais Lēdurgas *Kamolītis*

Savulaik Lēdurgā darbojās trīs organizācijas, kas katra apvienoja pensionārus, politiski represētos un cilvēkus ar invaliditāti. Vēlāk tās apvienojās biedrībā *Kamolītis*. Tolaik valdes priekšsēdētāja Rita Bērziņa skaidroja, ka nosaukums izsaka mērķi – savīt kopā šo cilvēku intereses un kļūt par

vienotu spēku. Tas izdevās. Novadnieki biedrību zina kā ļoti aktīvu nodibinājumu. Tagad valdes priekšsēdētājas amatā ir Olga Juhņeviča, un *Kamolītis* turpina sevi pierādīt ar tradīcijām un jaunos projektos. Par projektos iegūto finansējumu kultūras namā izremontētas un iekārtotas biedrības

telpas un iegādāti trenāžieri. Otrdienās *Kamolīša* mājās durvis ir atvērtas savējiem un ciemiņiem, lai aprunātos par visu svarīgo. Pirms pieciem gadiem biedrība izveidoja savu parku un patlaban projektā *Zaļā veselības upe* – veltījums *Latvijas simtgadei* turpina parku paplašināt un labiekārtot.

Inciemiete Māra Ozola raksta grāmatas pusaudžiem

Inciemiešiem ir sava rakstniece – Māra Ozola. Kādreizējās Turaidas pamatskolas skolotāja tagad strādā Murjāņu Sporta ģimnāzijā. Izdevniecība *Jumava* laidusi klajā divas viņas grāmatas – *Ala* un tās turpinājumu *Cietoksnis*. Abas paredzētas pusaudžu auditorijai. Rakstīt viņu pirms gadiem desmit rosinājis nabadzīgais literatūras klāsts tīņu vecuma lasītājiem.

Autore stāsta, ka tolaik izdevniecības neizrādījušas interesi par viņas sacerējumiem. Aizpērn viņa saņēma *Jumavas* piedāvājumu izdot ne tikai *Alu*, bet arī turpinājumu, kas tobrīd vēl bija uzmetuma stadijā. M. Ozola darbojas arī pēc pašas iniciatīvas veidotajā novadnieka rakstnieka Anšlava Eglīša kultūras centrā Inciemā.

Mākslas un mūzikas izglītībai novadā – dubults spēks

Pērn Lēdurgas mākslas un mūzikas skola (MMS) nosvinēja 25. jubileju. Vēl gadu pirms tam, savas dibināšanas 10. gadu laikā, tā ieguva mūžīgā aizgājušās ilggadējās direktores Maijas Pīlāgas vārdu. Sākotnēji šai profesionālās ievirzes izglītības iestādē bija tikai Mākslas nodaļa, bet nu jau sešus gadus tajā mācās arī Mūzikas programmas audzēkņi, kuri apgūst taustiņinstrumentu

spēli. Lēdurgas mākslas skola bija viena no pirmajām tādām Latvijas lauku reģionā un pirmā kādreizējā Limbažu rajonā. Pagasts var lepoties arī ar to, ka savulaik tur notikušas vienas no pirmajām Mākslas dienām ārpus Rīgas un dzimusi ideja par rajona mākslinieku organizāciju, ko M. Pīlāga vadīja daudzus gadus. Tāpat viņa bija tautskolas dibināšanas iniciatore

uz MMS bāzes, patlaban tās darbība gan pieklususi.

Šobrīd Lēdurgas MMS vada lēdurdziete Eva Keiša, kuru iepriekšējā direktore jau bija nolikojusi par sava iesāktā darba turpinātāju. Skolā valda ģimeniska gaisotne, bet vienlaikus ir mērķis sasniegt labus rezultātus un attīstīt radošumu gan bērnos, gan pedagogos. Ka tas jau vairākkārt izdevies, apliecina veiksmīgā dalība dažādos konkursos, tai skaitā starptautiskos. Jau par tradīciju kļuvis, ka skolēnu veikums, tostarp diplomdarbi, izdaiļo arī citas Lēdurgas iestādes un vidi.

Patlaban MMS ir 51 audzēknis mākslā un 16 mūzikā. Lielākā daļa no viņiem ir lēdurdziesi un vidrižnieki. Skola atrodas zem viena jumta ar pirmsskolas izglītības iestādi. Pirms pāris gadiem šī kopīgā ēka tika nosiltināta un sakārtota no ārpusē (attēlā atklāšana).

Novadā darbojas vēl otra profesionālās ievirzes izglītības iestāde – Krimuldas mūzikas un mākslas skola, kuras direktors ir Aivars Buņķis. Viņš vada arī Krimuldas un Limbažu jauniešu simfonisko orķestri, kas teicami sevi pierādījis, uzstājoties ne vien pašu mājās, bet daudzviet Latvijā un arī festivālos ārpus tās.

Imanta Ziedoņa muzejs

Izcilā dzejnieka un publicista Imanta Ziedoņa (1933—2013) vasarnīcā *Dzirnakmeņos* 2010. gadā dibinātais fonds *Vieglī* izveidojis muzeju. Tā darbības pamatprincips ir I. Ziedoņa vēlēšanās: – *Es gribu muzeju kā mūsu māju, kur cilvēki nāk pavadīt laiku attīstībā, jēgpilnās sarunās un jaunradot.* Muzejs Murjānos atvērts vasaras sezonā.

Raganas basketbola līga

Krimuldas novadam ir pat sava basketbola līga – šāds nosaukums dots atklātajam basketbola čempionātam. Pirmais čempionāts Krimuldā notika jau 1985. gadā. Ilgus gadus līgu vadīja kādreizējais novada sporta darba organizators Jānis Upītis. Tagad čempionāta rīkošanu uzņēmusies Karīna Birzgale un galvenais tiesnesis Kārlis Loks. Šajā sezonā par uzvarām sacenšas septiņas vīriešu komandas – gan mājnieki, gan vienības no Siguldas, Allažiem un Inčukalna.

Krimuldas peldbaseins

Peldbaseins Krimuldas vidusskolā ir iecienīta vieta sportam un atpūtai. Tur pieejams lielais un mazais baseins ar kaskādi un masāžas burbuļiem, sauna, tvaika pirts, trenāžieri. Tajā bezmaksas nodarbības ir novada skolu, bērnudārzu audzēkņiem un pensionāriem. Vadītāja Līga Ozoliņa lepojas ar atbildīgajiem peldbaseina darbiniekiem. Kolektīvam ir mērķis iegūt relaksācijas baseina statusu.

Lēdurgas sieviešu klubs *Pīlādzīts*

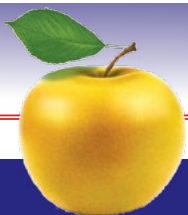

Lēdurgas lietišķo sieviešu klubs *Pīlādzīts*, ko vada Sandra Zvidriņa, šogad atzīmēja 10. jubileju. Pēdējos gados klubs darbojas kultūras namā. Telpas sakārtotas, īstenojot projektu. Tur dāmas izglītojas radošajā un praktiskajā saimniecībā. Jubileju viņas atzīmēja, izdodot savu grāmatu ar ēdienu receptēm. Grāmatas tapšanā piedalījušās visas, bet lielu daļu darba paveikusi Inguna Ojere.

Raganas amatierteātris

Raganas amatierteātri jau astoņas sezonas vada režisore Zane Zīle. Aktieri spēlē gan vietējai publikai, gan viesizrādes. Amatierteātru skatēs ļoti novērtēts Artas Dzīles *Zem taureņa spārna* un Brendona Tomasa komēdijas *Čārlja krustmāte* iestudējums. Ilgāk spēlētais – Blaumaņa *Īsa pamācība mīlēšanā*.

- tūrisma koncepcija *Teiksmainā Krimulda* • Ragana amatierteātris • Lēdurgas folkloras kopa *Putni* • vīru koris *Vecie draugi* • sieviešu koris *Lettegore* • deju kolektīvs *Metienišs* • deju kolektīvs *Dzirnakmeņi* • vokālais ansamblis *Jaurās vecmāmiņas* • krodziņš *Raganas ķēķis* • veikals *Spārīte* • koncerta *Latvijas finieris* kokaudzētava *Zābaki* • kalnu slēpotāju SIA *Zābakkalns* • zemnieku saimniecība *Dimzas* • zemnieku saimniecība *Kalndunduri* • zemnieku saimniecība *Zutiņi* • zemnieku saimniecība *Mazlauri* • ēdināšanas uzņēmums *Pansija* • uzņēmums *Lēdurgas miesnieks* • maiznīca *Flora* • Inčukalna pazemes gāzes krātuve • Antonovu ģimene • Kaņepju dzimta • Kurzemnieku dzimta • Meļķu dzimta • Auziņu dzimta • Laima un Mārtiņš Anisimovi • Ilze un Juris Lipski • Jānis Salmiņš • Jānis Lucāns • Jānis Zeltiņš • Zane Rugina • Zane Zīle • Jānis Rubīns • Linards Kumsks • Liliņa Alma Šica • Laima Bregže • Laima Bernarde • Laima un Inārs Helmūti • Juris Gierkens • Andis Antonovs • Ilze Kļaviņa • Jānis Kalniņš • Karolis Treijs • Agris Daņilevičs • Rita Bērziņa • Sandra Zvidriņa • Raivis Eglītis • Mārtiņš Ozoliņš • Jānis Eisaks • Ilze Runce • Liene Bērziņa • Līvija Gridjuško • Gunārs Vilde • Ilze Rubīna • Mārtiņš Bernards • Aigars Legzdīns • Gatis Krūmiņš • Ilze Noreika • Māra Ozola • Austris Juris Rāviņš • Juris un Andris Šici • Juris Liepa • Gunta Batarevskā • Marita Mazureviča-Motte • Līvija Ustupa • Ināra Miškina • Rita Erdmane • Laila Šteinberga • Uģis Seņkāns • Māriņe Leimane • Aivars Buņķis • Aivars Freibergs • Santa Kaire •

AS Latvijas finieris kokaudzētava

Koncerna *Latvijas finieris* bērza stādaudzētava īpašumā *Zābaki* veiksmīgi darbojas jau vairāk nekā 15 gadu. Kokaudzētava gadā spēj izaudzēt aptuveni 1 miljonu bērzu stādu. To audzēšanas procesu un režīmu kontrolē jaunākās informācijas tehnoloģijas. Rudens sākumā Zābakalna nogāzē, ieskandinot valsts simtgadi, uzņēmuma pārstāvji kopā ar sadarbības partneriem sāka veidot *Bērza laikrādi*, iestādot 600 bērziņu. Tas ir ilgtermiņa projekts, ko veido liels 12 sektoros sadalīts aplis.

Lēdurgas dendroparks

Dendroparks, ko radījis un iekojis vietējais kolhoza dārznieks Arvīds Janītens, bet tagad vada Ilze Rubīna (attēlā), gadu gaitā kļuvis par dabas un kultūrvēsturisku aizsargājamu objektu. Tas ir viens no sugām bagātākajiem parkiem Latvijā. Nākamgad dendroparks atzīmēs savas pastāvēšanas 45. gadadienu. Jubilejas gadā arī noslēgsies Latvijas vides aizsardzības fonda atbalstītais projekts, lai Lēdurgas dendroparkā sakārtotu tā vēsturisko aleju un citus objektus.

Krimuldas novada vēstures draugu biedrība

Krimuldas novada vēstures draugu biedrība šogad atzīmēja pastāvēšanas septīto gadadienu. Īstenojot Valsts kultūrkapitāla fonda un Krimuldas novada pašvaldības atbalstītus projektus, rīkošanas talkas, pārgājieni, arī ekskursijas. Tā Lēdurgas pagasta iedzīvotāji iepazīstināti ar Krimuldas pagasta vērtībām un otrādi. Jaunākais biedrības veikums ir nupat *tautās palaistā* dokumentālā filma *Spricis Paegle. Atmiņas* par šī Latvijas valstsvīra un uzņēmēja dzīves gaitām.

Ansamblis Jautrās vecmāmiņas

Lēdurgas kultūras nama senioru vokālajam ansamblim *Jautrās vecmāmiņas* – dāmu kolektīvam, kam reizumis pievienojas arī vectētiņš, šogad atzīmēta 21. gadskārta. Kultūras nama vadītāja Ilze Runce uzsver, ka vecmāmiņas ir īpašas ar prieku, nenogurdināmību un dzīvesgudrību. Kopš dibināšanas ansambli vada Māriņa Leimane, kura pati tam raksta dziesmas. Kolektīvs bieži uzstājas gan mājās, gan dodas koncertizbraukumos.

Maiznīca Flora – viens no lielākajiem darba devējiem novadā

Latvijā daudziem cilvēkiem vārds *flora* saistās ne tikai ar augu valsti, bet arī maizi, cepumiem, piparkūkām. Šajos Ziemassvētkos *Maiznīca Flora*, kuras īpašnieks ir siguldietis Juris Zilgalvis, nosvinēja 24. jubileju – 1993. gada nogalē galdā tika celts pirmais pasceptais baltmaizes klaipiņš. Pirmā ceptuve atradās Salaspilī, pēc tam cepumi tapa Juglā, bet maize – Siguldā. Šo gadu laikā uzņēmums ļoti audzis un paplašinājies, un kopš 2008. gada visa ražotne atrodas Raganā. – *Sākumā, kad pārcēlāmies uz šejieni, likās – jaun-uzcēlā ēka ir milzīga, – toreizējās sajūtas atceras uzņēmuma maizes ražošanas un kvalitātes vadītāja Ilze Rinkus. – Bet pēc dažiem gadiem jutām, ka kļūst par šauru. Īpaši Ziemassvētku laikā. Tāpēc šogad tika uzcelta jauna noliktavas ēka.*

Kopš 2002. gada *Florā* cep arī rupjmaizi. – *Šobrīd mūsu piedāvātais sortiments ir ļoti plašs, tomēr visu laiku domājam,*

ko vēl varētu piedāvāt, jo konkurence Latvijas maizes tirgū ir tiešām liela, – atzīst I. Rinkus. Līdztekus kviešu maizei, rupjmaizei un saldskābajai Flora pircējiem piedāvā arī sausiņus, sausmaizītes, ķiploku grauzdiņus, rīvmaizi... Tāpat uzņēmumā top cepumi, kūksi, arī groziņi, kuros saimnieces pašas var pildīt visu, ko vien sirds vēlas. Floras produkciju pircēji var nopirkt visu lielāko tirdzniecības tīklu veikalos, uzņēmumam ir arī sava tirdzniecības vieta Rīgas Centrāltirgū. Tagad Floras cepto

rudzu maizi var iegādāties arī Lielbritānijā, savukārt cepumus eksportē uz Igauniju, Vāciju, Norvēģiju un Lietuvu.

Krimuldas novadā *Flora* ir viens no lielākajiem darba devējiem (tur strādā vairāk nekā 80 cilvēku) un nodokļu maksātājiem, tāpat pēc finanšu apgrozījuma ir novada lielāko uzņēmumu piecniekā. – *Manuprāt, mums ir ļoti labs kolektīvs. Esam kā viena komanda, – savu darbavietu raksturo I. Rinkus, kura Florā strādā kopš tās pirmāsākumiem.*

Novada lepnums ir īpašie cilvēki un stipras dzimtas

Krimuldiešiem ir sava dārgumu lāde, kurā biedrība *Kultūra. Vide. Sabiedrība* glabā īstenoto projektu materiālus par īpašiem cilvēkiem un stiprām dzimtām. Projektu kurators Jānis Rubīns kopā ar komandu atraduši 20 šādu cilvēku, kuru veikums ir nozīmīgs novadam un iedzīvotājiem, un sešas stipras dzimtas. – *Viņu, protams, ir vairāk, tādēļ darbs būtu jātur-*

pina, – uzskata J. Rubīns.

Sižeti par dzimtām iemūžināti novadnieka Jāņa Sirmā veidotajā videofilmā. Senāko dzimtu saknes ietiecas 18. gadsimtā. Tāda ir Kaņepju dzimta. Novadā ir divi stipri tās zari. Viena galvgalī ir Anita Antonova Raganā, otra – Olita Zebuliņa Zutiņos. Ļaudis labi zina Anitas dēlu Andri, kurš Raganā ir uzcēlis jaunu plašu veikalu

Spārīte, bet mazdēlu Jāni Kalniņu – kā Latvijas hokeja izlases vārtsargu. Dziļās saknes novadā ir Melķu dzimtai, no kuras nāk māsu – Selgas Beirotes un Ineses Melķes – ģimenes. Auziņu dzimtu turpina Ilze Liepiņa un Daiga Auziņa. Stipras dzimtas pēcteči ir inciemieši Juris un Māra Ozoli, lēdurdziete Sarmīte Kauliņa u.c., kuri palikuši uzticīgi savai zemei un novadam.

Putnu saimē senču tradīcijas izzina lieli un mazi

Lēdurgas kultūras nama folkloras kopa *Putni* darbojas jau 12 gadu, un galvenais tās uzdevums ir iepazīt pašiem un parādīt citiem senču tradīcijas. Tā kā kolektīvā pārsvarā darbojas bērni un jaunieši, liela nozīme ir tam, ka viņi apgūst mūsu tautas, tai skaitā savas tuvējās apkārtnes, nemate-

riālo kultūras mantojumu.

Putnos pavisam ir vairāk nekā 20 dalībnieku, sākot ar bērndārzniekiem un beidzot ar pieaugušajiem. Viņi ir kā viena liela ģimene, un šo kuplo saimi uzrauga par *Putnu* mammu iesauktā Ilze Kļaviņa. Kolektīvā ir arī vienas ģimenes bērni vai

tādi, kuriem reiz te darbojušies, piemēram, brāļi, māsas. Tātad pēctecība ir! Turklāt kopas dalībnieki prot gan dziedāt, gan spēlēt dažādus mūzikas instrumentus, stāstīt stāstus, vest dančus un ierādīt tos citiem, tāpat – iet rotaļās un ne tikai to vien. No citiem kolektīviem viņus var ļoti atšķirt arī pēc vizuālā tēla – arheoloģiskajiem tautastērpiem. *Putni* allaž piedalījušies Dziesmu un deju svētkos, Starptautiskajā folkloras festivālā *Baltica*, bērnu un jauniešu folkloras festivālā *Pulkā eimu, pulkā teku*. Visi šie notikumi viņiem priekšā arī nākamgad. Tāpat lēdurdzieši guvuši panākumus dažādos konkursos, bērni iemācījušies justies droši publikas priekšā. Viņi ir neiztrūkstoši Lēdurgas pagasta un Krimuldas novada sarīkojumos, bieži tiek aicināti uzstāties daudzviet Vidzemē un pa visu Latviju, bijuši arī pie tautiešiem ārzemēs. Vēl kolektīvs profesionālā studijā ierakstījis vairākas dziesmas, iecerējis izdot arī mūzikas albumu. Kopai nepieciešams atjaunot tērpus.

I. Kļaviņa uzskata, ka katrā cilvēkā ir kaut kas no tradicionālās kultūras būtības, tikai paši to ne vienmēr apzināties. – *Daudzas lietas, ko ģimenē dara, nereti ir tradīcija, – teic kopas vadītāja.*